

Aktivitetsoversigt for medlemsåret 2010 -2011

Ny medlems- og informationspjece
I 2010 fik vi revideret medlemspjece og den nye pjece har ændret navn til ”Døden er også en del af livet – om landsforeningen Liv&Død, og hvordan du kan støtte foreningens arbejde”. Pjecen har dels til formål at informere om foreningens arbejde og dels at hverve flere støttemedlemmer. Pjecen kan bestilles via vores hjemmeside og pr. tlf. Herudover sender vi den med ud til dem der får tilsendt Min Sidste Vilje. Pjecen er vedlagt dette brev.

Funebariet – Danmarks eneste videncenter om død og begravelse.
Igen i år kan vi berette om en stigning i besøgstallet i Funebariet. Bestilte rundvisninger fylder mere og mere i vores hverdag. Her ses besøgstallet fra og med 2008 frem til i dag.

2008	956 - antal besøgende
2009	1467 antal besøgende
2010	1852 antal besøgende
2011	1189 antal besøgende (til 1. juni 2011)

I november 2010 afholdte vi et specielt undervisningsforløb med skoleelever fra Høje Tåstrup Provsti. Vi havde 102 elever på besøg fra 4. klasse til og med 9. klassetrin. Det var nogle spændende og lærerige dage – for alle parter. I den forbindelse anskaffede vi os en ny kiste til vores udstilling - en kiste malet med sort tavlelak, hvor på man med kridt kan skrive en sidste hilsen.

Vi har oftest besøg af social- og sundhedsstuderende og derudover får vi ex. besøg af plejehjemsansatte, sorggrupper, kirkegårdsansatte og ældregrupper. Specielt i foråret i år, har vi haft besøg af rigtig mange konfirmander. Præsterne bruger det som en del af konfirmationsforberedelserne. Alle er velkomne til et besøg.

Kulturnatten i Funebariet 2010

535 personer valgte at besøge Funebariet på Kulturnatten fredag den 15. oktober 2010, hvilket er 100 personer (23%) mere end året før.

Vi havde to særarrangementer, udover vore faste udstilling. Kenn Carlsen var på besøg med sin lydmontage ”livet omkring døden”. Via en lydcollage bestående af flere personers oplevelser og historier omkring døden, der satte fokus på emnet en værdig afsked med livet. Lydmontagen blev afviklet tre gange, og alle blev afsluttet med en dialog om deltagernes oplevelser og tanker, efter at have hørt montagen – hvilket mundede ud i tre meget spændende dialoger med forskelligt fokusområde.

Flere benyttede efterfølgende muligheden for at få svar på nogle spørgsmål med en af de tre bedemænd, som var til stede hele aftenen.

Herudover kunne man møde kunstneren Mads Henum. Mads Henums selvmalede kiste var udstillet, og i løbet af aftenen malede Mads tre urner, samt et maleri, hvoraf sidstnævnte blev foræret væk til en tilfældig, men heldig gæst. Den heldige var en hollandsk kvinde.

Mads Henum og vinderen af maleriet.

Særudstilling med kunstnermalede kister i Funebariet

Siden april måned i år har vi haft en særudstilling i Funebariet ud over den faste udstilling. Udstillingen kan opleves til og med den 31. juli.

Udstillingen er udlånt af galleri NB, som selv har haft den vist i henholdsvis Viborg og Roskilde.

Udstillingen som hedder ”Relikvie mortum” består af 11 internationale kunstneres tanker om døden og deres håb, tvivl og frygt. Kunstnerne har hver fået en hvid kiste udleveret (kisterne er bl.a. sendt til Litauen, Færøerne og Spanien) og har forvandlet dem til helt unikke kunstværker – kunstværker, som har hver deres intense fortælling. Udstillingen forsøger at

bryde med tavsheden og tabuet omkring døden i håbet om, at de 11 kunstneres værker kan være med til at skabe dialog omkring et følsomt emne.

Til udstillingen hører et katalog, hvor de enkelte kunstnere beskriver deres tanker bag hvert enkelt værk. Indledningsvis sætter sociolog Michael Hviid Jacobsen ord på samfundets tabuisering af døden. Også Per Buchholdt Andreasen, Formand for Præsteforeningen i Danmark har bidraget til kataloget.

Min Sidste Vilje

Vi har siden 1. juli 2010 og til slutningen af maj i år sendt ca. 4.500 Min Sidste Vilje ud. De fleste har den liggende derhjemme, selvom det kan være en god ide at sende den til os og få den registreret centralt. Vi har siden 1. juli 2010 modtaget og registreret 830 Min Sidste Vilje. Vi oplever et større kendskab til dokumentet, og kan glæde os over at mange udfylder den via vores hjemmeside eller får den tilsendt. Flere ringer fordi de har set vores annonce i f.eks. Helse. Vi har haft annoncer i følgende medier det sidste år:

* Tidsskrift for diabetes

* Artikel i bladet Pensionisten (medlemsblad for sammenslutningen af Pensionistforeninger i Danmark.) *Artiklen er skrevet af Jens Fønnesbech, som deltog i et fyraftensmødet for forebyggende hjemmebesøgende*

* Helse

Bidrag i form af viden, samt reception i forbindelse med bogudgivelse af ”Det sidste kapitel- en bog om begravelser”

Ovenstående er titlen på en ny bog der udkom den 16. februar 2011.

Det er tre yngre kvinder der sammen har skrevet bogen, og de har undervejs trukket på mange relevante ressourcepersoner. Vi har også bidraget med en stor del information, hvorfor man også kan se Funebariet nævnt som kilde op til flere steder. Det er en meget flot bog, på flere måder, både hvad angår billeder, tekst, emner og sågar papirkvalitet.

Funebariet dannede rammerne for en reception i anledning af bogudgivelsen Kristeligt Dagblads Forlag, som er det forlag der står bag bogen spurgte om de måtte låne Funebariet til afholdelsen af en reception i anledningen af bogens udgivelse, hvilket vi sagde ja til, da vi jo kun er glade for at Funebariet også kan bruges til sådan et arrangement, hvor emnet og rammerne jo helt sikkert stemmer overens.

Receptionen blev afholdt den 15.02 kl. 16.00-18.00. Det var et lukket arrangement, hvor de 3 kvinder der har skrevet bogen havde inviteret venner, familie og de personer der har bidraget til bogen. Receptionen blev en succes og uden at vi har det nøjagtige mandtal, så var der ca. 150 personer på besøg i forbindelse med receptionen.

Receptionen startede i det historiske rum.

Bidrag til DVD-film: ”En værdig afsked med livet”

Landsforeningen har med sin deltagelse og information bidraget med fremstillingen af dvd-filmen ”En værdig afsked med livet”. Filmen er den sidste i en række på otte dvd’er med den overordnede titel ”Livets Efterår”. Filmene handler om ældrepleje og henvender sig til alle faggrupper indenfor plejesektoren. Hver film er fyldt med inspiration, idéer og erfaringer fra mennesker, der arbejder med ældre i plejebolig. Det er Storyboard der har produceret filmene.

De 8 film har følgende titler:

1. At flytte i plejebolig
2. Fremtidens plejehjem
3. Mødet mellem mennesker
4. Stjernestunder
5. Det gode måltid
6. Fysisk træning
7. Demente beboere
8. En værdig afsked med livet

Deltaget med oplæg ved konferencer, temadag m.m.

Deltaget med oplæg ved fyraftensmøde og temaeftermiddag for forebyggende hjemmebesøgende m.fl.

Vi har deltaget som oplægsholder på 2 fyraftensmøde afholdt af Videnscenter på ældreområdet, hvor målgruppen først og fremmest var personale der foretager de forebyggende hjemmebesøg ved ældre mennesker i kommunerne. Men andre interesserede kunne også deltage. Møderne har været afholdt i København.

Herudover har vi deltaget i en temaeftermiddag afholdt af Århus Kommune i samarbejde med Videnscenter på ældreområdet, hvor vi også deltog med et oplæg. Temaet for begge arrangementer var ”Samtaler om døden”.

Konference – Dødens pris

Den 14.-15. november 2010 afholdte Foreningen for kirkegårdskultur en konference med temaet Dødens pris. Her var vi dels med som deltagere men afholdt også selv et oplæg omkring tendenser inden for folks valg i forbindelse med alle de ting som man skal tage stilling til ved et dødsfald.

Oplægget tog udgangspunkt i følgende punkter: Hvad vælger vi i dag, og spiller økonomien her nogen rolle? Hvorfor vælger vi som vi gør? Hvem vælger? Er det penge eller følelser? Blandt konferencens deltagere var der menighedsrådsmedlemmer, præster, kirkegårdsansatte, stenhuggere, bedemænd m.fl.

Ældrecenter, Sund Rådgivning i Hillerød

Interessen for at få os ud og holde oplæg spredte sig også til et ældrecenter. Emnet var endnu engang ”Samtaler om døden”. Målgruppen var ældre mennesker, hvor af mange selv havde ønsket et oplæg om emnet døden og hvor de fleste jo også selv havde oplevet døden tæt på.

Årskursus for forebyggende besøgsmedarbejdere

For tredje år i træk har vi i år deltaget med en stand på ovennævnte årskursus. Deltagerne er meget interesserede i foreningens pjecer og foldere, som de bruger i mødet med de ældre og oplever det som en god indgangsvinkel til at få talt med de ældre om deres tanker om døden og eventuelle ønsker til begravelse.

Musikmanuskripter af Carl Nielsen og Hakon Børresen

Og så et historisk indslag. I anledningen af Dansk Ligbrændingsforeningens 50 års jubilæum, hvilket blev fejret den 24. marts 1931, havde foreningen fået henholdsvis Carl Nielsen og Hakon Børresen til at udarbejde hver sit musikmanuskript. Carl Niensens værk: Af flamme blev du avlet, er en sang for femstemmigt blandet kor. Hakon Børresens værk, er en aftenhymne for strygekvintet.

Begge originalmanuskripter har været i foreningens varetægt indtil den 7. oktober 2010 hvor vi overdrog begge, de originale værker til det Kongelige Bibliotek. Overdragelsen skete i forbindelse med et møde på det Kongelige bibliotek. Manuskripterne vil nu blive indlemmet i bibliotekets store samling af musikmanuskripter efter danske komponister til benyttelse på bibliotekets læsesal.

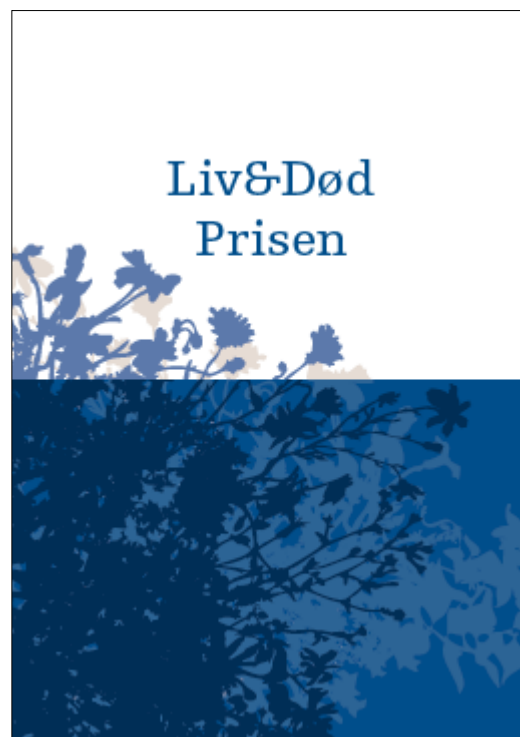
I forbindelse med overdragelsen har vi sikret os at manuskripterne i særlige tilfælde kan udlånes til foreningen. Vi har endvidere modtaget en meget flot kopi af begge værker. I Funebariatet kan man nu læse om det festlige 50 års jubilæum og se en kopi af Carl Niensens manuskript.

Historien siger at foreningens 50 års jubilæum, aftenen i forvejen blev indledt med en radioudsendelse, omfattende musik af komponisten Hakon Børresen og en sang for femstemmigt blandet kor af Sophus Michaëlis med musik af Carl Nielsen.

Nyt tiltag – uddeling af en årlig Liv&Død pris

Bestyrelsen i Landsforening Liv&Død har besluttet at vi i forbindelse med 130's jubilæet vil indstifte en Liv&Død Pris. Som I ved, er det foreningens formål at arbejde for at alle får en værdig afsked med livet, hvilket vi bl.a. gør ved at arbejde for at nedbryde tabuet om døden.

Med den nye Liv&Død pris, ønsker vi netop at sætte fokus på vores arbejde for at nedbryde tabuet om døden ligesom vi gerne vil give et beskedent bidrag til enkeltpersoner eller organisationer som i det offentlige rum har været med til at nedbryde tabuet.

Vi håber naturligvis på at modtage nogle gode indstillinger til prisen og hvis I kender nogle relevante kandidater, så send os endelig en indstilling senest den 1. juli.

Prisen overrækkes i år ved en reception den 28. september på Nikolaj Plads, som afholdes i anledningen af foreningens 130 års jubilæum. Prisen er på 10.000 kr.

Der er udarbejdet en folder der fortæller om prisen, denne er vedlagt dette brev.

Du kan finde mere information og et indstillingsskema på hjemmesiden.

Repræsentantskabet

Repræsentantskabet, som er landsforeningens øverste myndighed, afholdte den 30. april 2011 sit årlige repræsentantskabsmøde.

Traditionen tro mødtes repræsentantskabet allerede dagen før til den årlige temaeftermiddag. Der blev holdt 2 spændende oplæg, som optakt til efterfølgende dialog:

- ”Min sidste vilje? – om dilemmaer i forhold til kirke og myndigheder.”

Ved Lilian Zøllner, Centerchef, Center for selvmordsforskning, samt medlem af repræsentantskabet.

Oplægget tog udgangspunkt i 4 konkrete hændelser, hvor afdøde eller pårørende selv havde givet udtryk for nogle ønsker som umiddelbart ikke kunne lade sig gøre uden kamp med forskellige myndigheder. Lilians budskab var at det kan være vigtigt at understrege overfor folk der ønsker at udfylde Min sidste vilje – at hvis de vil være sikker på at deres ønske skal kunne opfyldes og dermed efterleves af de pårørende, så kan det være vigtigt at undersøge mulighederne inden. Eksemplerne indeholdt dels ønsker til hvor en afdød gerne ville begravnes (hvilket sogn) og dels specielle ønsker til afholdelsen af højtideligheden.

I vores pjece ”Når livet slutter – en vejledning”, som jo udleveres sammen med Min sidste vilje og som er tænkt som en vejledning til denne, står der på side 5 følgende:

”De fleste pårørende ønsker at afholde en højtidelighed, og at højtideligheden bliver, som afdøde har ønsket det. Men det er ikke sikkert at de kan efterkomme alle dine ønsker, enten fordi det lovgivningsmæssigt ikke kan lade sig gøre, eller fordi det overstiger deres økonomiske formåen.” Vi har på den måde taget højde for problemstillingen, men herudover er det naturligvis også godt at nævne, når vi er i dialog med folk der ønsker at udfylde formularen Min sidste vilje.

- ”Pårørende efterlyses”

Ved Ida Holst, Cand. Merc. Og blogger.

Oplægget tog udgangspunkt i følgende: ”Danskerne vil ikke nøjes med et godt liv. De vil også have en god død. Og med voksende fokus på palliation, hospicepladser og generelt mere åbenhed om døden får mange da også en sidste tid med lindring og pårørende ved deres side. Men der er fortsat en lille gruppe, som dør i total ensomhed inden for velfærdsstatens rammer, og det må vi ikke glemme.” Sådan lyder hovedpointen i et af bidragene til

antologien ”Velfærdsfortællinger”, som udkom den 5. oktober 2010. Den stiller skarpt på nogle af de skyggesider, der findes midt i al den danske velstand.

Ida Holst har brugt et år på at efterforske personerne bag 11 dødsannoncer hvor eventuelle pårørende efterlyses. Hvad er det for nogen mennesker, der tilsyneladende dør helt alene, og er skæbnerne så sørgelige, som det umiddelbart ser ud?

Repræsentantskabet består af:

Inge Nesgaard Arbejdsmarkedschef, Aalborg (Formand)

Stig Lynghøj Nielsen Advokat, Hørsholm (Næstformand)

Jørgen Secher Selvstændig, Kolding

Michael Hviid Jacobsen Professor, PhD, Aalborg Universitet

Ole J. Hartling Ledende overlæge, Vejle Sygehus

Lilian Zøllner, Centerchef, Center for Selvmordsforskning Odense

Vibeke Iversen, Kontorchef, Københavns Kommune

Connie Engelund, Direktør, Holmegårdsparken, Charlottenlund

Kurt Hansen, Aalborg

Ane Bonderup, Afsnitsleder, Palliativ afdeling Århus

Tove Kirsten Krogh, AF-Chef, Aalborg

Torben Brøgger, Vicedirektør, Københavns kommune

Anne-Louise Sommer, Rektor, Danmarks Designskole

Christian Juul Busch, Hospitalspræst, Rigshospitalet, København

Mette Raunkiær, Lektor, Sygeplejerskeuddannelsen, København

Helle Timm, Palliativt Videncenter, København Ø

Jette Søe, leder af Region Hovedstadens rehabiliteringshospital Montebello, Spanien

Hanne Aagaard, Assisterende distriktsleder, Rebild Kommune

Karen Marie Dalgaard, ledende sygeplejerske, Det Palliative Team, Aalborg

Repræsentantskabet *Liv&Død*

Mere information om Landsforeningen Liv&Død's aktiviteter

Du kan altid blive orienteret om vores tiltag og aktiviteter på hjemmesiden: www.livogdoed.dk , hvor du også kan finde mere information om repræsentantskabet og bestyrelsen. På hjemmesiden kan du også downloade eller bestille eksemplarer af vores pjecer og brochurer. Du er naturligvis også altid velkommen til at kontakte os på tlf. 33 36 49 70 eller via e-mail på info@livogdoed.dk.

